

tet energiája szabadul fel, mely neveddel induló küldetéseink lángjává, fáklyájává női ki magát. Hétköznapijaink saruját megoldva ilyen pillanatokban érezzük, hogy habár nehéz nyelvűek és ajkúak vagyunk is, a szót, amely imává érik két zsolnár dallama között, a felhívást kell továbbhadjuk a lélek hullámhosszain. A felhívást, mely a jézusi tanítás sója, a prófétai életvitel szobába helyezett fénylő gyertyája. Isten - mondjuk a szót s érezzük ízét SZERETET. Jó Atyánk, tör fel a fohász, s látjuk valóság-színét GONDVISELÉS. Kit küldjek el - halljuk a kérdést s bennünk lüktet a válasz ritmusa ÉLET. Mert ez vagy nekünk, szeretetünk, emberségünk mértéke, szüleink gondviselése, munkánk létoka. Lesütött szemű gyarlóságainkra egyetlen mentségünk emberi mivoltunk s a megbocsátásod egyetlen útja a veled való létközösség. Talán túl sokszor úgy gondoljuk, elég a bocsáss meg és a köszönöm s imánk ÁMENEi már létjogosultságot nyertek meghallgatásod által. De mindez csak URAM-URAM, s akaratom cselekvése elveszett valahol gondtalan mindennapjaink útvesztőjében. Gyújts világító csipkebokrot a mi lelkünkben is, hogy látva lássuk az általad megmutatott utat, hogy hallva-halljuk. Többre bízlak ezután s érezve-érezzük a tökéletesség felhívó szavának legalább emberileg eleget tehetünk. Álmaink valóraválását, imádságunk kiteljesedett fohászában tudjuk felfogni, amikor felszakadnak ismét a valóság által kijelölt korlátok s a véges emberi szellem a szavak útján a végtelen erővel tud egyesülni. Megérzi, hogy függ tőle, de ugyanakkor alkotó eleme, hogy alá van vetve törvényeinek, de résztörvényei végrehajtója. Munkáld bennünk akaratom beteljesülését, szóljad általunk teremtő erőd dicséretét, hívj el országod építőinek és fogadj be jószágod és szereteted atyai tornácába a napon, melyet ünneppé szentelsz számunkra s melyen saruinkat megoldva beléd lépünk s Te belénk lépsz.

Gondviselő Istenünk, édes Atyánk, kérünk, hallgasd meg a mi imádkozásunkat a te dicsőségedre, emberi életünk épülésére és szépülésére, most és mindörökké. Ámen.

HINNI ÉS SZERETNI*

1Kor 13, 13

Amikor megkaptam a megtisztelő felkérést a mai szolgálatteltevésre és kiválasztottam hozzá az imént felolvasott textust, tudtam, éreztem, hogy erről a hármass fogalomról és érzésről egyetlen prédikáció keretén belül kihívásnak tűnik beszélni. De éppen, mert rendhagyó ez a mai ünnep, amikor a múlt vizsgálódásai mellett a jövőt fürkésszük, amikor a karácsonyi beteljesülés előtt állunk, úgy gondolom, szükségszerűen beszélnünk kell ezekről az életünket meghatározó és irányító dolgokról.

Az ember szellemi élete három síkon jut kifejezésre: ezek a tudás, az erkölcs és a hit. A vallásos hitet sokszor félreértettük, részben azért, hogy a tudás kategóriáit alkalmazták rá, részben pedig úgy, hogy természetfeletti

* Elhangzott 1996. december 14-én a székelyudvarhelyi zsinati istentiszteleten

tüneménynek tekintették. A vallásos hit ezekkel ellentétben éppen olyan természetes megnyilvánulása az emberi léleknek, mint a tudás vagy az erkölcs.

Az unitárius Dávid Ferenc-i megfogalmazás szerint a hit Isten ajándéka. Ez azt jelenti, hogy Isten hat az ember világra s ez az isteni hatás a hit objektivitásának kiindulópontja. Akiben ez a hatás öntudatosá lesz, fel tudja értékelni és mérni, az valóban meg van ajándékozva. Ezek szerint tehát a hit Istenből kiinduló, Istentől ajándékozott valóság, melyet minden ember a maga lelki tehetsége, vagy talentumai szerint dolgoz fel. Ezt a feldolgozást mi vallásnak szoktuk nevezni. Hogyha elmélkedésünkben továbblépünk, akkor feltétlenül azt is tudomásul kell vegyük, hogy a hit isteni kezdeményezés, amelyiknek az emberi oldalon Isten létezésének tudomásulvételét jelenti, a másik oldalon pedig Isten atyasága és szeretete nyilvánul meg az ember felé. A hitnek megszületése megindítója a vallásos lélek munkájának, amely tulajdonképpen ajándékként jelentkezik mindannyiunk életében. Schleiermacher ezt így fogalmazza meg: Nem először szerzem meg az ismeretet Istentől s aztán hiszek, hanem a hit alapján igyekszem megszerezni Istentől való ismeretemet, mert hit nélkül lehetetlen a vallásos tapasztalás és vallásos tapasztalás nélkül nem lehet Istentől ismereteket szerezni.

Érdekes módon Jézus nem beszélt sokat a hitről, talán azért, az én felfévesem szerint, mert nála megvolt a legtisztább és legzavartalanabb formájában. Nála minden a hitből fakadt, egész élete, minden cselekedete azon az állandó viszonyon alapult, mely őt Istentől köti s tekintetét szünet nélkül Őreá, az Atyára függesztve tartja. Jézust vizsgálva, azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a hit a vallásos tapasztalásnak szükségképpen előfeltétele, benne van az Isten létének feltétlen elismerése. Az, ami a hitben van, a hit által a lélekben megfogalmazott, a vallásos tapasztalásban vetődik szét részeire s telik meg a vallásos lélekből fakadó gazdag tartalommal. Amikor nagy vonalakban körüljártuk a hit tematikáját, amelyről, ahogyan már mondtam: értekezletet lehetne írni - hiszen ezt tették a teológusok az elmúlt századok folyamán is -, úgy gondolom Balázs Ferencet kell idézzem, aki egyszerű szavakkal, de minden emberhez hozzáférhetően így fogalmazta meg ezt az isteni ajándékot: „Én hiszem az Istent, oh e világ gyönyörűsége, hatalmas, csodálatos, boldog végzetű, megdöbbentő és titokzatos; s amikor csordulásig meglelek vele, amikor elnyom végtelensége, felemel a közvetlensége, megüjlongtat az öröme, akkor az huggyan ki belőlem: Isten. Ne kérdezzétek, hogy mit jelent nekem ez a szó. Nekem olyan ez, mint a jaj a szenvedőnek, az oh a meglepettnek, a kacagás az örvendezőnek: mindent kifejez, mert semmit sem mond.” Én hiszem az Istent.

A vallásos tapasztalás elmaradhatatlan tartalmi mozzanata továbbá a reménység. Egy jobb jövőben, nemcsak a földi életben, hanem az örökkévalóságban. A Biblia mélyértelmű mondása a hitet egyenesen úgy határozza meg, mint a reményelt dolgok valóságát (Zsid 11, 1). Ezek a reménységek természetesen minden vallásos hittel elválaszthatatlan összefüggésben állnak. A reménység a lelki megnyugvás érzése. Pál apostol összekötő kapocsként használja a reménységet a hit és szeretet között. Chardin azt mondja: „A világ azé lesz, aki a legnagyobb reménységet nyújtja neki.” Aki igazán hiszen, azt

nem igazolja semmi olyan dolog, ami földi viszonylatokban általában az embernek kellemetlenséget okozhat. A hívő ember megnyugvással emelkedik az élet ama bántó körülményei fölé, amelyek az ingadozó hitű embert nagyon sokszor könnyen kihozzák a sodrából. A hívő ember reménykedik és reménykedve szeret.

Az imént említettem, hogy a hit Isten ajándéka, de Ariszteász levelében ezt olvassuk: „A vallásosság ereje a szeretet, amely Isten ajándéka.”

Az Ószövetség népét szereti Isten, ha szövetségét megtartják, de Isten szeretetét a Törvény is előírja. Jézus tanításában új formát kap a szeretet. Aki csak a barátait szereti, nem különbözik a bűnösöktől s ezért nem is érdemel semmiféle jutalmat. Jézus ezzel azt akarja kifejezésre juttatni, hogy valami egészen újat kíván, egy teljesen önzetlen szeretetet. Csak ez az egyetemes és tökéletes szeretet teszi az embert a mennyei Atyához hasonlóvá. Jézus a kibékülést érdekes módon fölébe helyezi a vallási kötelezettségeknek, a másik ember szeretetét pedig a kultusznak és a szombatra való parancsnak is. Azt kívánja, hogy az ő tanítványa hocsásson meg, ha maga is hocsánatot akar nyerni az Atyától, mégpedig nem egyszer, hanem mindig. Ilyen értelemben a szeretet jellemző vonása az igazi keresztényeknek. Ezeket figyelembe véve mondhatta Schweitzer Albert a következőket: „Ami jóságot és szeretetet az ember a világban szétáraszt, munkálkodni fog az emberek szívében és fejében. Balga mulasztásunk az, hogy ezekkel a tehetségekkel nem merünk komoly feladatokra vállalkozni. Félre akarjuk görgetni a nagy terhet, de nem vesszük igénybe az erőnket százszorosra fokozó emelőt.”

Pálnál a szeretet felülmúlja a karizmákat, még azokat is, amelyek föltételezik a felebaráti szeretetet, mert az embertársak szeretete nélkül nem elegendők az üdvösségre. Minden elmúlhat, de a szeretet sohasem, hanem ki fog teljesezni Isten színről-színre való látásában. Amikor Jakab apostol azt írja, hogy a hit tettek nélkül halott, akkor összhangban van Pállal, mert a tetteken a szeretetet érti. Ezért hangsúlyozza a felebaráti szeretet fontosságát, amely abban nyilvánul meg, hogy kivétel nélkül mindenkivel jót teszünk, mert az királyi törvény, az első és legfontosabb parancs istenorszáგában.

Az idő rövideje miatt csak nagyvonalakban tudtam érinteni ezt a három témát, de szavaim alátámasztására szolgáljon bizonyítékul a több, mint 400 esztendő múltunk, unitárius örökségünk. Egyházunk következetesen tartotta a jézusi eszmény-parancsolatokat és minden időben arra törekedett, hogy hittel szolgálja Istent és szeresse embertársait. A Tordán tartott emlékszinat alkalmával, mikor Egyházunk 425 esztendő fennállási évfordulóját ünnepelte, akkor többek között elhangzott ott egy érdekes, de megszívlelendő kijelentés is. Amikor a kisebbségi jogokról beszélünk, akkor általában a toleranciát tartjuk megoldható kulcs-lehetőségnek, amit a kisebbség akar, úgy mond, megkapni a többségtől. Attól függően, hogy a többségben lévők milyen hit- és életfelfogást vallanak, lesz foganatja annak, hogy az elvárásoknak - mármint a kisebbség elvárásainak - a többség hogy tesz eleget. Azt azonban ne feledjük el, hogy 1568-ban az unitárius vallás nem kisebbségben, hanem többségben volt, sőt János Zsigmond személyében még a világi hatalom is mellette állott. De ennek az erőnek tudatában is mi fogalmaztuk meg a val-

lásszabadság törvényét és éppen a megbocsátó szeretet nevében fogádtuk el a másságot is. Ez egy olyan kort megelőző vívmány volt, amire nincsen sok példa a történelemben. Őseink tehát szeretetből akkor jelesre vizsgáztak, utána pedig a nehézségekben is kitartva, erős hitükkel kiállták a többi próbát is, mert reménykedtek a jövődében. És íme, igazuk volt, mert szeretetüknek, reményüknek és hitüknek gyümölcseként mi ma itt állhatunk és ünnepelhetünk. Áldassék ezért a gondviselő Isten szent neve. Most, amikor visszatekintünk és egyben előrenézünk, útmutatásként hadd csendüljön fel az ősök hozzánk intézett szava, mert szüleinktől, papjainktól, tanítóinktól azt tanultuk, azt tanították: Legyetek sókká, szövétnekekké, lángoló fényes csillagokká, az előrelépés gyermekeivé. Istent meglátó tisztaszívűekké, a világosság fiaivá, hogy megmaradhasson a hit, remény, a szeretet, e három és ezek között is a legnagyobb a szeretet. Ámen.

KERESZTES SÁNDOR

ÚRVACSORAI BESZÉD^{*}

Mt 21, 12-13

Az úrvacsorával Isten legjobb fiára, a mi igaz tanítómesterünkre, a Názáreti Jézusra emlékezünk... Emlékezünk arra az emberre, akinek egész élete és tanítása egy gyönyörű bizonyágtevés a szeretet, a türelem, a megbocsátás és más erkölcsi értékek szükségességéről.

-Amikor elébe vitték a hűnös asszonyt, hogy a régi törvény és szokás nevében halálra kövezzék, Jézus ezeket mondta: az vesse rá az első követ, aki sohasem vétkezett!

-Amikor Péter megkérdezte: Uram, hányszor lehet megbocsátani az ellenem vétőknek, még hétszer is? - Jézus így válaszolt: még 77-szer is!

-Amikor a világi és erkölcsi törvények szövevényében eligazdoni nem tudók megkérdezték: Uram, melyek a legfőbb parancsolatok, amelyeket ha betartunk, Istennek is tetsző emberekké válunk? - Jézus a szeretet elsődlegességét hangsúlyozta, mondván: szeresd az Urat, a te Istenedet, és szeresd felebarátodat, mint önmagadat.

Jézus egész élete és tanítása tehát egy gyönyörű bizonyágtevés a szeretet, a türelem, a megbocsátás és más erkölcsi értékek szükségességéről... És mégis, ez a csodálatos szelídlelkű ember is egy alkalommal elveszítette türelmét és az erőszakhoz folyamodott...

Tudni kell azt, hogy az ókori zsidó nép csak a jeruzsálemi templomot tekintette igazán az Úr házának. Vidéken is léteztek úgynevezett kultikus célokot szolgáló épületek, ahol imádkoztak s az élet ügyes-bajos dolgaiban vigaszt, reményt, eligazítást kaptak, de ezek a kultikus helyek mellérendelt

* Elhangzott 1996. december 14-én a székelyudvarhelyi zsinaton